

ΤΟ ΣΤΡΕΪΤ ΜΥΑΛΟ

Monique Wittig

μτφ: Gender Asphyxia

διανέμεται με το τεύχος 9 του **0151**
οκτώβρης 2016

Μικρή εισαγωγή για τη δημοσίευση του κειμένου *Το στρέιτ μυαλό* (ή αλλιώς, η Μονίκ στην Πατσίωv)

Στο παρόν 9ο τεύχος του 0151 επιλέξαμε να δημοσιεύσουμε τη μετάφραση του κειμένου *Το στρέιτ μυαλό* ["The straight mind"] της Monique Wittig. Το κείμενο αντλήθηκε από τη συλλογή δοκιμίων της ίδιας *The straight mind and other essays* (1) και η μετάφρασή του έγινε από τη συλλογικότητα gender asphyxia, την οποία ευχαριστούμε για την παραχώρηση. Η απουσία των κειμένων της Wittig από το δημόσιο κινηματικό (ή μη) διάλογο που έχει αναπτυχθεί στην Ελλάδα γύρω από τα ζητήματα των σεξουαλικών πρακτικών και των ΛΟΑΤΚΙ αγώνων, είναι αισθητή. Στο ξεπέρασμα αυτής της έλλειψης θεωρούμε ότι συμβάλλει ως ένα μικρό λιθαράκι και η συγκεκριμένη δημοσίευση.

Το κείμενο εντάσσεται στο ρεύμα του γαλλικού υλιστικού φεμινισμού που αναπτύχθηκε μέσα σε ένα συγκείμενο άνθισης των φεμινιστικών ιδεών, των λεσβιακών και γκέι πρακτικών, της αμφισβήτησης της έμφυλης και σεξουαλικής τάξης. Ίχνη των ζητημάτων που ταλάνισαν τις φεμινίστριες (και όχι μόνο...) βρίσκονται και στο παρόν κείμενο: την κριτική στον μαρξισμό μέσα από την διερώτηση για το τι συνιστά "τάξη", καθώς και μέσω της εννοιολόγησης της ιδεολογίας ως υλικής, διαδέχεται η κριτική στον επιστημονικό λόγο και την ψυχανάλυση ως λόγων-μορφωμάτων που αναπαράγουν την ετεροσεξουαλική συνθήκη ως θεμέλιο των κοινωνιών. Από την άλλη, αναγνωρίζεται η σπουδαιότητα που έχει το να αναλαμβάνουν να μιλήσουν, να εκφέρουν λόγο, τα ίδια τα υποκείμενα που υφίστανται την καταπίεση· ένα σημείο κομβικής σημασίας, ειδικά σε σχέση με το ρόλο που παίζει η ίδια η γλώσσα, ο τρόπος έκφρασης των υποκειμένων, αναφορικά με τη συγκρότησή τους. Στο *στρέιτ μυαλό* παρατηρούμε και την κριτική που ασκεί η Wittig στην αντίληψη που θέλει το φύλο και τις ετεροσεξουαλικές πρακτικές να αποτελούν «πυρήνα της φύσης» καθώς και στα αντίστοιχα φυσικοποιητικά επιχειρήματα στα οποία γίνεται επίκληση ώστε να μυστικοποιηθούν οι σχέσεις κυριαρχίας.

Το *στρέιτ μυαλό* συνιστά ένα κείμενο-πολιτικό εργαλείο αφενός λόγω των επιχειρημάτων που χρησιμοποιούνται και των θεμάτων που αναδεικνύονται, αφετέρου εξαιτίας του τρόπου με τον οποίο η συγγραφέας παρουσιάζει και γράφει το ίδιο το κείμενο. Η δημοσίευση του κειμένου αυτού, όμως, εντάσσεται και σε μια σειρά προβληματισμών που (συνεχίζουν να) αναπτύσσονται τόσο στις σελίδες αυτού του περιοδικού όσο και στη δράση των υποκειμένων που βρίσκονται πίσω από αυτό.

Στο κείμενο "Ενάντια στο κράτος! το ελληνικό, όχι το άλλο... (εμείς, Αυτό και ο όψιμος αντι-ιμπεριαλισμός)" (0151, τχ. 5) αναδείχθηκε πως στους λόγους του κινήματος που προκρίνουν τη λαϊκή συσπείρωση ενάντια στην 'αυτοκρατορία' του γερμανικού κράτους τα ζητήματα

---

(1) Wittig Monique (1992), "The straight mind", στο *The straight mind and other essays*, Βοστώνη: Beacon Press, σ. 21-32.

του φύλου και της σεξουαλικότητας (πρέπει να) είναι δευτερεύοντα, συνδέοντας την εθνική ταυτότητα με τη σωστή επιτέλεση των φύλων. Ενώ αναλύθηκε και η ταύτιση (στους ίδιους λόγους) του αγωνιζόμενου λαού με το 'παλικάρι' και τον 'αντάρτη': μια ταύτιση που δηλώνει ότι η «ταξική σύγκρουση» δεν είναι παρά ένας διαγωνισμός ανάδειξης του μεγαλύτερου και ικανότερου άντρα. Ένας διαγωνισμός εντός του οποίου όλοι και όλες καλούνται να επιτελέσουν με το σωστό ετεροσεξουαλικό τρόπο, όπως έχουν μάθει, το φύλο τους. Οι ανδρισμοί και το έθνος –εκτός των άλλων– βρίσκονται σε κρίση. Μια από τις κυρίαρχες μορφές αντίστασης καλεί σε ισχυροποίηση του ελληνικού έθνους και της αντρικής ετεροσεξουαλικής ταυτότητας, μακριά από 'μαλθακότητες' και 'αντεθνικά δρώντες'.

Στο ίδιο πλαίσιο κριτικής, στο κείμενο "A method in our madness: η ιστορία, οι ταυτότητες και το κράτος για τα γυναικεία κινήματα" (0151, τχ. 7) ακολουθεί η προσπάθεια ανάδειξης μιας σύγχρονης μεθοδολογίας, η οποία να συνδέει την αντιπαράθεση στο έθνος με την αμφισβήτηση των έμφυλων ταυτοτήτων. Μέσα από την ιστορική περιοδολόγηση του ζητήματος της ταυτότητας στα φεμινιστικά κινήματα των 40 τελευταίων χρόνων θίγονται οι σημαντικότεροι κόμβοι για την άσκηση μιας κινηματικής αντι-κυριαρχικής πολιτικής. Με τα λόγια των ίδιων των συντροφ(ισσ)ων του *fight back!* «Ποια ερωτήματα προκύπτουν συνεπώς όταν γράφεις σήμερα μια ιστορία για τις γυναίκες και το έθνος από μια ανθελληνική σκοπιά υπέρ του φεμινισμού;» Έτσι, από την έλλειψη των ίδιων των γυναικών (ως υποκειμένων στην ιστορία) και των λόγων τους και από το βίωμα ως εργαλείο και την απόπειρα επαναπροσδιορισμού της κατασκευής των εμπειριών ως κινηματικής κατεύθυνσης, περνάμε στην πολιτική της ταυτότητας και στη διαθεματικότητα ως τις κυρίαρχες στρατηγικές των φεμινισμών. Στα πλαίσια αυτά τίθενται οι κεντρικοί προβληματισμοί του "A method in our madness" που αφορούν στην κινηματική πολιτική οργάνωση, στην φεμινιστική αντίληψη για το κράτος, στη 'φιλευθεροποίηση' των φεμινιστικών πρακτικών δράσης.

Το κείμενο της Wittig συνδιαλέγεται με τα παραπάνω με πολλούς τρόπους. Αρχικά, μέσω της άσκησης κριτικής σε όλα τα επιχειρήματα που φυσικοποιούν τις έμφυλες ή/και σεξουαλικές πρακτικές. Επιχειρήματα που ακούγονται σε όλα τα πεδία της δημόσιας σφαίρας (επιστήμη, κεντρική πολιτική σκηνή, κινήματα κ.ο.κ.). Οι συνεχείς επικλήσεις σε αυτά τα επιχειρήματα λειτουργούν προς την κατεύθυνση της επένδυσης των κυρίαρχων κοινωνικών/πολιτικών σχέσεων εξουσίας με χαρακτηριστικά διαχρονικά και αναλλοίωτα, έτσι ώστε η οποιαδήποτε αμφισβήτηση να θάβεται κάτω από τόνους βιολογισμού. Αντίθετα, για τη Wittig είναι η ιεραρχία που προηγείται και κατασκευάζει τη διαφορά.(2)

---

(2) Όπως χαρακτηριστικά γράφει η Wittig: «Οι άντρες δεν είναι διαφορετικοί, οι λευκοί δεν είναι διαφορετικοί, ούτε και οι αφέντες. Αλλά οι μαύρες, καθώς και οι σκλάβες, είναι.» Ενώ στη συνέχεια τονίζει πως η ετεροσεξουαλικότητα είναι ένα πολιτικό καθεστώς που εγκαθιδρύεται μέσω της διαφοράς (η έμφαση δική μας): «"Αντρας" και "γυναίκα" είναι πολιτικές έννοιες αντίθεσης και το συνδυαστικό ρήμα που τις ενώνει στη διαλεκτική είναι, ταυτόχρονα, το ίδιο που τις καταργεί. Είναι η ταξική πάλη μεταξύ γυναικών και αντρών που θα καταργήσει τις γυναίκες και τους άντρες. Η ιδέα της διαφοράς δεν περιέχει τίποτα το οντολογικό. Δεν είναι παρά ο τρόπος των κυρίαρχων να μεταφράζουν μια ιστορική κατάσταση κυριαρχίας. Η λειτουργία της διαφοράς είναι να συγκαλύπτει σε κάθε επίπεδο τις διαμάχες συμφερόντων, συμπεριλαμβανομένων των ιδεολογιών.»

Ωστόσο, αυτή η ιεραρχία, η σχέση εξουσίας και πειθάρχησης, δεν προβληματοποιείται άμεσα. Οι κυρίαρχες σημασίες, οι κυρίαρχες κοινωνικές σχέσεις, η κυρίαρχη πολιτική κατασκευή των υποκειμένων είναι ντυμένες με ένα πέπλο αορατότητας. Έτσι, όλα τα παραπάνω δεν παρουσιάζονται ποτέ ως πρόβλημα. Πρόβλημα είναι η διαφορά. Για την ακρίβεια, αυτό που κατασκευάζεται ως διαφορά. Κι εδώ είναι που εμφανίζεται η συνεισφορά του κειμένου της Wittig, για τη συγκρότηση μιας ανθελληνικής κινηματικής θέσης. Με τον ίδιο τρόπο που τα φεμινιστικά κινήματα από «το γυναικείο ζήτημα» ως την προβληματοποίηση των έμφυλων σχέσεων στοχοποίησαν τις αντρικές συμπεριφορές, τη συγκρότηση δηλαδή των υποκειμένων ως αντρών, με τον ίδιο τρόπο καλούμαστε να προβληματοποιήσουμε (στο πλαίσιο της αντιεθνικιστικής δράσης) αυτό που κρύβεται κάτω από τη συγκρότηση των υποκειμένων ως ελληνικών. Να γίνει πρόβλημα, δηλαδή, η ίδια η ελληνικότητα. Η καθημερινότητα, η αδιάκοπη επανάληψη του ελληνικού που παρουσιάζεται ως αδιαμφισβήτητη, ως αυτονόητη, έξω από κάθε κριτική.

Ποιο είναι ένα από τα βασικότερα εργαλεία, μέσω του οποίου περιφρουρείται αυτό το αυτονόητο; Δεν είναι άλλο από την (εθνική) γλώσσα, μέσω της οποίας διαπλάθονται τα υποκείμενα, πειθαρχούν στην κυρίαρχη εθνική αφήγηση, αναπαράγουν τις κυρίαρχες έμφυλες ταυτότητες και εμποδίζουν τον κρατικό μηχανισμό ως ένα ουδέτερο πεδίο άσκησης εξουσίας πέραν των κοινωνικών σχέσεων. Μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο, η Wittig δηλώνει, με ξεκάθαρα πολεμική διάθεση, την πολιτική σπουδαιότητα των κοινωνικών ανταγωνισμών. (3) Η ανάδειξη της διαφοράς – το βίωμα της λεσβίας ως διαφορετικό από το βίωμα της γυναικείας στρέιτ σεξουαλικότητας – λειτουργεί αφενός πολιτικά, αφετέρου ενδυναμωτικά. Βέβαια, στο επικείμενο αυτό λανθάνει μια ουσιοκρατική αντίληψη για τις σεξουαλικές πρακτικές, αφού αυτές εντάσσονται σε ένα ταυτοτικό πλαίσιο. Έτσι, ο πολιτικός λεσβιασμός της Wittig κατοχυρώνει την καταστροφή της έμφυλης ιεράρχησης αφενός ως ένα ζήτημα που θα τεθεί έξω από τη διπολική διάκριση άντρας/γυναίκα, αφετέρου διαχωρίζει πλήρως τη λεσβιακή πρακτική (ως ταυτότητα) από τις σχέσεις εξουσίας· γεγονός που επαναφέρει τη συζήτηση στους προβληματισμούς γύρω από την πολιτική της ταυτότητας, τη διαθεματικότητα, τη θέση των υποκειμένων εντός ενός εθνικού κράτους, τη στρατηγική των συμμαχιών και την ετερότητα ως πεδίο των (ανταγωνιστικών) εαυτών.

---

(3) Ενδεικτική της πολεμικής που ασκεί είναι η κατακλείδα του κειμένου που δημοσιεύουμε: «Οι λεσβίες δεν είναι γυναίκες.» Σε άλλο της κείμενο, με τίτλο “Δεν γεννιέσαι γυναίκα”, υπερασπίζεται την παραπάνω της θέση γράφοντας πως «[ο] όρος «λεσβία» είναι ο μόνος όρος που ξέρω ότι βρίσκεται πέρα από τις έμφυλες κατηγορίες (γυναίκα και άνδρας), γιατί το υποκείμενο που προσδιορίζει (η λεσβία) δεν είναι γυναίκα, ούτε οικονομικά ούτε πολιτικά ούτε ιδεολογικά. Γιατί αυτό που καθιστά κάποια γυναίκα είναι μια συγκεκριμένη κοινωνική σχέση με τον άνδρα, μια σχέση την οποία παλαιότερα ονομάζαμε υποτέλεια, μια σχέση η οποία υπονοεί προσωπικό και φυσικό εξαναγκασμό καθώς και οικονομική υποχρέωση («αναγκαστική εγκατάσταση», υποχρεωτική παροχή οικιακών υπηρεσιών, συζυγικά καθήκοντα, απεριόριστη παραγωγή παιδιών, κ.λπ.), μια σχέση την οποία οι λεσβίες αποφεύγουν αρνούμενες να γίνουν ή να παραμείνουν ετεροφυλόφιλες.» [Wittig Monique (2006), “Δεν γεννιέσαι γυναίκα”, στο Αθηνά Αθανασίου (επιμ.), *Φεμινιστική θεωρία και πολιτισμική κριτική*, Αθήνα: νήσος, σ. 421, η έμφαση της Wittig].

Κατά τα άλλα, από το κείμενο της Wittig μας χωρίζουν σχεδόν 40 χρόνια πια. Πολλά έχουν αλλάξει. Υπάρχουν πλέον λεσβίες και γκέι ψυχαναλυτ(ρι)ές, η ψυχανάλυση σαν γνωστικό πεδίο αφομοίωσε τις φεμινιστικές κριτικές που δέχτηκε με τον έναν ή τον άλλον τρόπο. Εν τέλει η ψυχανάλυση έγινε ντεμοντέ σε αυτόν τον κόσμο των εκατομμυρίων ποσοτικά μετρήσιμων αντικειμένων, σε αυτό τον κόσμο των απειράριθμων ψυχικών τραυμάτων και προβλημάτων, όπου οι fast track (και φτηνές!) θεραπείες έγιναν περισσότερο αναγκαίες από τις μακροχρόνιες προσεγγίσεις και τις όποιες θεωρίες. Ακόμη-ακόμη, οι σπουδές φύλου έχουν φτιάξει αν μη τι άλλο μια δική τους μεταγλώσσα ή και περισσότερες. Σε σημείο που μια ομιλία της Judith Butler στην Αθήνα προκαλεί το ενδιαφέρον χιλιάδων ενώ μια φεμινιστική συγκέντρωση δεν συγκεντρώνει ούτε το ένα πέμπτο αυτού του κόσμου. Οι λεσβίες σε κάποιες χώρες έχουν απολαύσει ένα κομμάτι των καθώς πρέπει ταυτοτήτων, ακόμη κι αν η ομοφοβία θερίζει παγκόσμια. Η απόσταση μεταξύ κυρίαρχης γλώσσας και πραγματικότητας, ωστόσο, παραμένει αγεφύρωτη. Κι αυτό είναι που κάνει το κείμενο της Wittig επίσης επίκαιρο. Πλην του ετεροσεξουαλικού προσανατολισμού των κοινωνικών επιστημών και του κινηματικού λόγου που συνεχίζει να είναι τέτοιος, το μεγάλο ερώτημα του κειμένου είναι το 'ποιος έχει τη γλώσσα', 'ποιοι μιλάνε για (τις όποιες/τους όποιους) εμάς', δίνοντας παράλληλα μια προταγματική αιχμή για το πώς θα έπρεπε να αρχίσουμε να μιλάμε για εμάς πιο συστηματικά και πιο αποφασιστικά. Όχι μόνο να μάθουμε την ιστορία μας, αλλά να μάθουμε να μιλάμε για τους εαυτούς μας, τους συλλογικούς εαυτούς. Όχι μόνον μέσα από το βίωμα αλλά από την πολιτική του μελέτη. Ονομάζει αυτή την λεσβιακή πολιτική αιχμή ως 'πολιτική μελέτη της καταπίεσής μας', ενθαρρύνοντας παράλληλα τους λόγους που ήδη οι λεσβίες, όπως και κάποια ακόμα καταπιεζόμενα υποκείμενα, έκαναν για τον συλλογικό τους εαυτό, μέσα από τα μανιφέστα τους, μέσα από τη γλώσσα της δράσης τους.

μιάλης για το 0151
10/2016

ΤΟ στρέιτ μυαλό⁽¹⁾

Monique Wittig

(1) Αυτό το κείμενο διαβάστηκε πρώτη φορά στη Νέα Υόρκη στο Συνέδριο του Συνδέσμου Σύγχρονης Γλώσσας το 1978 και αφιερώνεται στις Αμερικανίδες λεσβίες.

Τα τελευταία χρόνια στο Παρίσι, η γλώσσα ως φαινόμενο κυριάρχησε στις μοντέρνες θεωρίες και τις κοινωνικές επιστήμες και έχει εισχωρήσει στις πολιτικές συζητήσεις των λεσβιακών και γυναικείων απελευθερωτικών κινήσεων. Αυτό συνέβη επειδή συγγενεύει με ένα σημαντικό πολιτικό πεδίο, όπου αυτό που διακυβεύεται είναι η εξουσία, ή ακόμη περισσότερο, ένα δίκτυο εξουσιών, καθώς υπάρχει μια πληθώρα γλωσσών οι οποίες συνεχώς επενεργούν στην κοινωνική πραγματικότητα. Η σημασία της γλώσσας ως τέτοιας μόλις πρόσφατα έγινε αντιληπτή ως πολιτικό διακύβευμα. (2) Αλλά η γιγαντιαία ανάπτυξη της γλωσσολογίας, ο πολλαπλασιασμός των σχολών γλωσσολογίας, η έλευση των επιστημών επικοινωνίας και οι τεχνικοί όροι της κάθε μεταγλώσσας που χρησιμοποιούν αυτές οι επιστήμες, αντιπροσωπεύουν τα συμπτώματα της σημασίας του πολιτικού διακυβεύματος. Η επιστήμη της γλώσσας έχει εισβάλει σε άλλες επιστήμες, όπως στην ανθρωπολογία μέσω του Levi-Strauss, στην ψυχανάλυση μέσω του Lacan, και σε όλα τα επιστημονικά πεδία που έχουν αναπτυχθεί με βάση τον δομισμό.

Η πρώτη σημειολογία του Roland Barthes είχε μόλις ξεφύγει από την κυριαρχία της γλωσσολογίας ώστε να καταλήξει σε μια πολιτική ανάλυση διαφορετικών συστημάτων σημείων, να εδραιώσει μια σχέση μεταξύ του ενός ή του άλλου συστήματος σημείων – π.χ. των μύθων της μικροαστικής τάξης – και της ταξικής πάλης μέσα στον καπιταλισμό, την οποία αυτό το σύστημα τείνει να αποκρύπτει. Είχαμε σχεδόν σωθεί, καθώς η πολιτική σημειολογία υπήρξε ένα όπλο (μια μέθοδος), το οποίο χρειαζόμαστε για να αναλύσουμε αυτό που ονομάζεται ιδεολογία. Αλλά το θαύμα δεν κράτησε για πολύ. Αντί να εισαχθούν στη σημειολογία έννοιες ξένες σε εκείνη – σε αυτή την περίπτωση, μαρξιστικές έννοιες – ο Barthes γρήγορα δήλωσε ότι η σημειολογία ήταν μόνο ένα παρακλάδι της γλωσσολογίας και ότι η γλώσσα ήταν το μόνο της αντικείμενο.

Έτσι, ολόκληρος ο κόσμος δεν είναι παρά ένα μεγάλο μπρώο στο οποίο καταγράφονται οι πιο διαφορετικές μεταξύ τους γλώσσες, όπως η γλώσσα του Ασυνείδτου, (3) η γλώσσα της μόδας, η γλώσσα της ανταλλαγής των γυναικών (4) στην οποία ανθρώπινα όντα αποτελούν κυριολεκτικά τα σημεία που χρησιμοποιούνται για επικοινωνία. Αυτές οι γλώσσες, ή μάλλον αυτοί οι λόγοι, ταιριάζουν ο ένας με τον άλλο, διαπερνούν ο ένας τον άλλο, υποστηρίζουν ο ένας τον άλλο, ενισχύουν ο ένας τον άλλο, αυτοεδραιώνονται και εδραιώνουν ο ένας τον άλλο. Η γλωσσολογία εδραιώνει τη σημειολογία και τη δομική γλωσσολογία, η δομική γλωσσολογία εδραιώνει τον δομισμό, ο οποίος εδραιώνει το Δομικό Ασυνείδτο. Το σύνολο αυτών των λόγων παράγει ένα φορτίο σύγχυσης για τους καταπιεσμένους που καθιστά αόρατο σ' αυτούς το υλικό αίτιο της καταπίεσής τους και τους βυθίζει σ' ένα είδος α-ιστορικού κενού.

---

(2) Ωστόσο, οι Έλληνες της κλασικής περιόδου γνωρίζανε πως δεν υπάρχει πολιτική εξουσία χωρίς την εξουσία της τέχνης της ρητορικής, ειδικά σε μια δημοκρατία.

(3) Σε ολόκληρο το κείμενο, όταν γίνεται αναφορά στη λακανική χρήση του όρου "το Ασυνείδτο" γράφεται με το πρώτο γράμμα κεφαλαίο, ακολουθώντας τον τρόπο γραφής του Λακάν.

(4) Σημ. 0151: Ο Claude Levi-Strauss θεωρείται 'πατέρας' του στρουκτουραλισμού, βασική υπόθεση του οποίου είναι πως ο άνθρωπος νους διαθέτει μια στοιχειώδη δομή. Αυτή η δομή έχεις σαν πηγές της για τον Levi-Strauss την τριπλή ανταλλαγή: αγαθών (οικονομία), γυναικών (συγγένεια) και λεκτικών σημείων (γλώσσα). Τα κοινωνικά συμβόλαια που για τον Levi-Strauss βρίσκονται στη βάση των κοινωνιών που δημιουργούν συστήματα συγγένειας ερείδονται πάνω στους δύο πρωταρχικούς μύθους της απαγόρευσης της αιμομιξίας και της αρχής της εξωγαμίας, τα οποία είναι αυτά που εξασφαλίζουν την 'κυκλοφορία' των γυναικών.

Διότι παράγεται μια επιστημονική ανάγνωση της κοινωνικής πραγματικότητας μέσα στην οποία οι άνθρωποι εμφανίζονται ως μεταβλητές, ανέγγιχτες από την ιστορία και ακατέργαστες από τις ταξικές συγκρούσεις, με πανομοιότυπους ψυχισμούς εξαιτίας ενός γενετικού προγραμματισμού. Αυτός ο ψυχισμός, εξίσου ανέγγιχτος από την ιστορία και ακατέργαστος από τις ταξικές συγκρούσεις, προμηθεύει τους ειδικούς, από την αρχή του 20ού αιώνα, με ένα ολόκληρο οπλοστάσιο μεταβλητών: τη συμβολική γλώσσα, η οποία λειτουργεί πολύ πλεονεκτικά με πολύ λίγα στοιχεία, αφότου, σαν ψηφία (0-9), τα σύμβολα που παράγονται “ασυνείδητα” από τον ψυχισμό δεν είναι πολυάριθμα. Επομένως, αυτά τα σύμβολα είναι πολύ εύκολο να επιβληθούν, μέσω της θεραπείας και της θεωρητικοποίησης, πάνω στο συλλογικό και το ατομικό ασυνείδητο. Διδασκόμαστε ότι το Ασυνείδητο – που έχει και καλό γούστο – δομεί τον εαυτό του πάνω σε μεταφορές, για παράδειγμα το όνομα-του-πατρός, το Οιδιπόδειο σύμπλεγμα, τον ευνουχισμό, τον φόνο-ή-θάνατο-του-πατέρα, την ανταλλαγή των γυναικών κ.λπ. Εάν το Ασυνείδητο, παρόλα αυτά, είναι εύκολο να ελεγχθεί, δεν είναι απλώς από τον καθένα. Όπως με κάθε αποκρυφιστική αποκάλυψη, η εμφάνιση των συμβόλων στον ψυχισμό απαιτεί πολλαπλές ερμηνείες. Μόνο ειδικοί μπορούν να πετύχουν την αποκρυπτογράφηση του Ασυνείδητου. Μόνο αυτοί, οι ψυχαναλυτές, επιτρέπεται (είναι εξουσιοδοτημένοι;) να οργανώσουν και να ερμηνεύσουν ψυχικές εκδηλώσεις οι οποίες θα δείξουν το σύμβολο στο πλήρες νόημά του. Και ενώ η συμβολική γλώσσα είναι εξαιρετικά φτωχή και κατ’ ουσία κενή, οι γλώσσες ή μεταγλώσσες οι οποίες την ερμηνεύουν αναπτύσσονται, η καθεμία απ’ αυτές, μ’ έναν πλούτο, μια επίδειξη, που μόνο με θεολογικές εξηγήσεις της Βίβλου ισοδυναμεί.

Ποιος έδωσε στους ψυχαναλυτές της γνώση τους; Λ.χ. για τον Λακάν, αυτά που εκείνος αποκαλεί «ψυχαναλυτικός λόγος» ή «αναλυτική εμπειρία» τον “διδάσκουν” αυτό που ήδη ξέρει. Και το καθένα τον διδάσκει αυτό που το άλλο τον δίδαξε. Αλλά ποιος θα αρνηθεί ότι ο Λακάν επιστημονικά ανακάλυψε τις δομές του Ασυνείδητου, μέσω της «αναλυτικής εμπειρίας» (ένα πείραμα κατά κάποιον τρόπο); Θα σταθούν τόσο ανεύθυνες ώστε να παραβλέψουμε τους λόγους των ψυχαναλυόμενων που είναι ξαπλωμένοι/ες στα ντιβάνια τους; Κατά τη γνώμη μου, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο Λακάν βρήκε στο Ασυνείδητο τις δομές που είπε πως βρήκε εκεί, απ’ τη στιγμή που τις είχε τοποθετήσει πρωτύτερα εκεί. Οι άνθρωποι που δεν υποκύπτουν στην εξουσία του θεσμού της ψυχανάλυσης μπορεί να βιώσουν ένα ανυπολόγιστο αίσθημα θλίψης, στο βαθμό της καταπίεσης (της χειραγώγησης) στην οποία ωθούν οι ψυχαναλυτικοί λόγοι. Στην αναλυτική εμπειρία υπάρχει ένα καταπιεσμένο άτομο, η/ο ψυχαναλυόμεν/ος, της/του οποίας/ου η ανάγκη για επικοινωνία γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης και η/ο οποία/ος (κατά τον ίδιο τρόπο που οι μάγισσες το μόνο που μπορούσαν να κάνουν, κάτω από βασιανιστήρια, ήταν να επαναλάβουν τη γλώσσα που οι ιεροεξεταστές ήθελαν να ακούσουν) δεν έχει άλλη επιλογή παρά να επιχειρήσει να πει ό,τι είναι αναμενόμενο να πει (εάν δεν θέλει να καταστρέψει το άρρητο συμβόλαιο που της/του επιτρέπει να επικοινωνεί και που της/του χρειάζεται). Λένε πως αυτό μπορεί να διαρκέσει μια ζωή – βάνουσο σύμβολο που εγκλωβίζει ένα ανθρώπινο ον να παρουσιάζει τη δυστυχία της/του σε έναν καταπιεστή που ευθύνεται άμεσα γι’ αυτό, που την/τον εκμεταλλεύεται οικονομικά, πολιτικά, ιδεολογικά και του οποίου η ερμηνεία υποβιβάζει αυτή τη δυστυχία σε μερικά σχήματα λόγου.

Αλλά είναι δυνατόν η ανάγκη για έκφραση αυτών που υπονοεί αυτό το σύμβολο να ικανοποιηθεί μόνο μέσα στην ψυχαναλυτική συνθήκη, στο να θεραπεύεται κάποια/ κάποιος ή στο να γίνεται αντικείμενο «πειραμάτων»; Αν πιστέψουμε πρόσφατες μαρτυρίες (5) από λεσβίες, φεμινίστριες και γκέι άντρες, αυτό δεν ισχύει. Όλες οι μαρτυρίες τους δίνουν

έμφαση στην πολιτική σημασία της μη δυνατότητας των λεσβιών, των φεμινιστριών και των γκέι αντρών να επικοινωνήσουν μέσα στην ετεροσεξουαλική κοινωνία με κάποιο άλλο άτομο, πέρα από έναν ψυχαναλυτή. Όταν η γενική κατάσταση των πραγμάτων γίνει αντιληπτή (ούτε είναι κανείς/καμιά άρρωστος/η ούτε χρειάζεται θεραπεία, αλλά έχει έναν εχθρό) το αποτέλεσμα είναι ότι το καταπιεσμένο άτομο διαρρηγνύει το ψυχαναλυτικό συμβόλαιο. Αυτό είναι που εμφανίζεται στις μαρτυρίες, μαζί με το συμπέρασμα ότι το ψυχαναλυτικό συμβόλαιο δεν ήταν ένα συμβόλαιο συναίνεσης αλλά εξαναγκασμού.

Οι λόγοι [discourses] που καταπιέζουν κυρίως όλες εμάς, λεσβίες, γυναίκες και ομοφυλόφιλους άντρες, είναι εκείνοι που λαμβάνουν ως δεδομένο ότι το θεμέλιο της κοινωνίας, οποιασδήποτε κοινωνίας, είναι η ετεροσεξουαλικότητα. (6) Αυτοί οι λόγοι μιλούν για εμάς και υποστηρίζουν πως λένε την αλήθεια μέσα σε ένα απολίτικο πεδίο, λες και το στιδήποτε από αυτά που σηματοδοτούν, θα μπορούσε να διαφύγει του πολιτικού σε αυτή τη στιγμή της ιστορίας, και σαν να μπορούσαν, σε ό, τι μας αφορά, να υπάρξουν σημεία που να μην έχουν πολιτική σημασία. Αυτοί οι λόγοι της ετεροσεξουαλικότητας μάς καταπιέζουν με την έννοια ότι μας εμποδίζουν να μιλήσουμε, εκτός βέβαια αν μιλήσουμε με τους όρους τους. Οτιδήποτε τους θέτει σε αμφισβήτηση, προσπερνιέται αμέσως ως ασήμαντο και δευτερεύον. Η άρνηση, από την πλευρά μας, των καθολικών ερμηνειών της ψυχανάλυσης κάνει τους θεωρητικούς να λένε ότι παραμελούμε τη συμβολική διάσταση. Αυτοί οι λόγοι μάς αρνούνται κάθε πιθανότητα να δημιουργήσουμε τις δικές μας κατηγορίες. Αλλά η πιο βάνουση δράση τους είναι η αδιάκοπη τυραννία που ασκούν στη φυσική και την πνευματική μας υπόσταση.

Όταν χρησιμοποιούμε τον πολύ γενικευτικό όρο «ιδεολογία» για να ορίσουμε όλους τους λόγους της κυρίαρχης ομάδας, υποβαθμίζουμε αυτούς τους λόγους στο χώρο των Μη Πραγματικών Ιδεών· ξεχνάμε την υλική (φυσική) βία που ασκούν άμεσα στους καταπιεσμένους ανθρώπους, μια βία που παράγεται από τους αφηρημένους και τους «επιστημονικούς» λόγους, καθώς και από τους λόγους των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Θα ήθελα να επιμείνω στην υλική καταπίεση των ατόμων από τους λόγους και θα ήθελα να υπογραμμίσω τα άμεσα αποτελέσματά της μέσα από το παράδειγμα της πορνογραφίας.

Οι πορνογραφικές εικόνες, ταινίες, φωτογραφίες περιοδικών, διαφημιστικών αφισών στους τοίχους της πόλης, συνιστούν ένα λόγο. Και αυτός ο λόγος καλύπτει τον κόσμο μας με τα σήματά του. Και αυτός ο λόγος έχει ένα νόημα: σημαίνει ότι οι γυναίκες είναι κυριαρχούμενες. Οι σημειολόγοι μπορούν να ερμηνεύσουν το σύστημα αυτού του λόγου, να περιγράψουν την προδιάθεσή του. Αυτό που εν ολίγοις διαβάζουν σε αυτόν το λόγο είναι ότι τα σήματά του λειτουργούν για να σημασιοδοτήσουν και υπάρχουν για να είναι [*raison d'être*] στοιχεία ενός συγκεκριμένου συστήματος ή μιας προδιάθεσης. Αλλά για εμάς αυτός ο λόγος δεν είναι διαχωρισμένος από το πραγματικό, όπως είναι για τους σημειολόγους. Όχι μόνο διατηρεί πολύ κοντινές σχέσεις με την κοινωνική πραγματικότητα, η οποία μας καταπιέζει (οικονομικά και πολιτικά), αλλά επίσης είναι από μόνος του πραγματικός μιας και είναι μια από τις πτυχές της καταπίεσης, μιας και ασκεί μια συγκεκριμένη εξουσία σ' εμάς. Ο πορνογραφικός λόγος είναι μια από τις στρατηγικές βίας που ασκούνται πάνω μας: μας εξευτελίζει, μας γελοιοποιεί, είναι ένα έγκλημα ενάντια στην "ανθρώπινη ιδιότητά" μας. Σαν τακτική παρενόχλησης έχει μια άλλη λειτουργία, αυτή της προειδοποίησης. Μας επιβάλλει να υπακούμε σε κανονισμούς και κρατάει σε εγρήγορση αυτές/αυτούς που τείνουν να ξεχνάνε

---

(5) Π.χ. βλ. το Karla Jay & Allen Young (επιμ.), *Out of the closets* (Νέα Υόρκη: Links Books, 1972).

(6) Ετεροσεξουαλικότητα: μια λέξη που πρωτοεμφανίζεται στη γαλλική γλώσσα το 1911.

ποιοι/ποιες είναι· απευθύνεται στον φόβο μας. Αυτοί οι ίδιοι ειδικοί στη σημειολογία, στους οποίους αναφερθήκαμε νωρίτερα, μας μέμφονται για σύγχυση αυτών των λόγων με την πραγματικότητα, όταν εμείς διαδηλώνουμε ενάντια στην πορνογραφία. Δεν βλέπουν ότι αυτός ο λόγος είναι η πραγματικότητα για εμάς, μια από τις πτυχές της πραγματικότητας της καταπίεσής μας. Πιστεύουν ότι σφάλουμε στο επίπεδο της ανάλυσής μας.

Έχω επιλέξει την πορνογραφία σαν παράδειγμα, επειδή ο λόγος της είναι ο πιο ενδεικτικός και ο πιο εκφραστικός γύρω από τη βία που ασκείται μέσω των λόγων σ' εμάς, όπως και στην κοινωνία ευρύτερα. Ακόμη κι αν ο λόγος τους είναι αφηρημένος, δεν υπάρχει τίποτα αφηρημένο στη δύναμη που έχουν οι επιστήμες και οι θεωρίες να δρουν υλικά και πραγματικά πάνω στα σώματά μας και στα μυαλά μας. Είναι μια από τις μορφές κυριαρχίας, η ίδια της η έκφραση θα έλεγα, παρά μια από τις πρακτικές της. Όλες οι καταπιεσμένες γνωρίζουν αυτή τη δύναμη και έχει χρειαστεί να την αντιμετωπίσουν. Είναι αυτή που λέει: δεν έχετε το δικαίωμα να μιλάτε γιατί ο λόγος σας δεν είναι επιστημονικός ή θεωρητικός, είστε σε λάθος επίπεδο ανάλυσης, μπερδεύετε το λόγο με την πραγματικότητα, ο λόγος σας είναι αφελής, παρερμηνεύετε εκείνη ή την άλλη επιστήμη.

Εάν ο λόγος των μοντέρνων θεωρητικών συστημάτων και των κοινωνικών επιστημών ασκεί εξουσία επάνω μας, είναι επειδή λειτουργεί με έννοιες με τις οποίες έχουμε στενή επαφή. Παρόλη την ιστορική παρουσία των λεσβιακών, φεμινιστικών και γκέι κινήσεων απελευθέρωσης, των οποίων οι διαδικασίες έχουν ήδη κάνει άνω-κάτω τις φιλοσοφικές και πολιτικές κατηγορίες των λόγων των κοινωνικών επιστημών, οι εννοιολογικές κατηγορίες αυτών των κοινωνικών επιστημών (που τέθηκαν βίαια υπό αμφισβήτηση) συνεχίζουν να χρησιμοποιούνται χωρίς κάποια επεξεργασία από τη σύγχρονη επιστήμη. Λειτουργούν ως πρότυπες έννοιες μέσα σε μια κοάνη που περιλαμβάνει όλων των ειδών τις πειθαρχήσεις, τις θεωρίες και τις σύγχρονες ιδέες και θα αποκαλέσω εδώ 'στρέιτ μυαλό' (βλ. το *The Savage Mind* του Claude Lévi-Strauss). Αφορούν τη "γυναίκα", τον "άνδρα", το "βιολογικό φύλο", τη "διαφορά" και όλη αυτή τη σειρά εννοιών που φέρουν αυτό το σημάδι, περιλαμβάνοντας έννοιες όπως "η ιστορία", "ο πολιτισμός" και "το πραγματικό". Και παρόλο που έχει γίνει αποδεκτό τα τελευταία χρόνια ότι δεν υπάρχει κάτι τέτοιο όπως η φύση, ότι όλα είναι πολιτισμός, εκεί παραμένει μέσα σ' αυτόν τον πολιτισμό μια σχέση που αποκλείεται από την κοινωνική ανάλυση, μια σχέση της οποίας τα χαρακτηριστικά εντάσσονται αναπόφευκτα στον πολιτισμό, όπως και στη φύση: η ετεροσεξουαλική σχέση. Θα την αποκαλέσω την υποχρεωτική κοινωνικά σχέση μεταξύ του "άντρα" και της "γυναίκας" [Εδώ αναφέρομαι στην Ti-Grace Atkinson και στην ανάλυσή της για τη σεξουαλική επαφή ως έναν θεσμό.(7)] Με το αναπόφευκτο σαν γνώση, σαν μια προφανή αρχή, σαν ένα δεδομένο πριν από οποιαδήποτε επιστήμη, το στρέιτ μυαλό αναπτύσσει μια ολοκληρωτική ερμηνεία της ιστορίας, της κοινωνικής πραγματικότητας, του πολιτισμού, της γλώσσας και όλων των υποκειμενικών φαινομένων την ίδια στιγμή. Μπορώ να υπογραμμίσω καταρχάς τον καταπιεστικό χαρακτήρα με τον οποίο το στρέιτ μυαλό είναι ενδεδυμένο της τάσης του να οικουμενικοποιεί αμέσως τη δικιά του παραγωγή εννοιών σε γενικούς κανόνες που ισχυρίζεται ότι έχουν μέσα του την αλήθεια για όλες τις κοινωνίες, όλες τις εποχές, όλα τα άτομα. Έτσι κάποιος μιλάει για την ανταλλαγή γυναικών, τη διαφορά μεταξύ των φύλων, τη συμβολική τάξη, το Ασυνείδητο, την επιθυμία, την Απόλαυση [*Jouissance*], τον Πολιτισμό, την Ιστορία, δίνοντας ένα απόλυτο νόημα σ' αυτές τις έννοιες ενώ δεν είναι παρά κατηγορίες που έχουν θεμελιωθεί πάνω στην ετεροσεξουαλικότητα ή σκέψεις που παράγουν τη διαφορά μεταξύ των φύλων σαν ένα πολιτικό και φιλοσοφικό δόγμα.

Συνέπεια αυτής της τάσης για καθολικότητα είναι ότι το στρέιτ μυαλό δεν μπορεί να συλλάβει έναν πολιτισμό, μια κοινωνία, όπου η ετεροκανονικότητα δεν θα καθορίζει όχι μόνο τις ανθρώπινες σχέσεις αλλά ούτε και την ίδια την παραγωγή ιδεών και όλες τις διαδικασίες που δραπετεύουν από τη συνείδηση. Επιπλέον, αυτές οι τελευταίες, οι ασυνείδητες διαδικασίες, είναι ιστορικά όλο και πιο επιτακτικές σε αυτά που μας διδάσκουν για τον εαυτό μας, μέσω της χειραγώγησής μας από τους ειδικούς. Η ρητορική που εκφέρεται από αυτούς (και της οποίας τη σαγήνη δεν υποτιμώ) κρύβεται σε μύθους, προσφεύγει στο αίνιγμα, προχωρά συσσωρεύοντας μεταφορές, και η λειτουργία της είναι να ποιητικοποιεί [poeticize] τον καταναγκαστικό χαρακτήρα του «θα-είσαι-στρέιτ-αλλιώς-δεν-θα-υπάρχεις».

Σε αυτή τη λογική, το να απορρίπτεις την υποχρέωση για ετεροσεξουαλική συνουσία και τους θεσμούς που αυτή η υποχρέωση έχει παράξει ως απαραίτητους για τη συγκρότηση μιας κοινωνίας, είναι απλώς αδύνατον, αφού αυτό θα σήμαινε ότι απορρίπτεται η «συμβολική τάξη», ότι γίνεται αδύνατη η συγκρότηση νοήματος, χωρίς την οποία κανείς δεν μπορεί να διατηρήσει κάποια εσωτερική συνοχή. Έτσι, ο λεσβιασμός, η ομοσεξουαλικότητα και οι κοινωνίες που δημιουργούμε δεν μπορούν να νοηθούν ή να μιλήσουμε γι' αυτές, παρότι πάντοτε υπήρχαν. Έτσι, το στρέιτ μυαλό συνεχίζει να επιβεβαιώνει ότι η αιμομιξία και όχι η ομοφυλοφιλία, αντιπροσωπεύει τη μεγαλύτερη του απαγόρευση. Έτσι, στη σκέψη του στρέιτ μυαλού, η ομοσεξουαλικότητα δεν είναι παρά ετεροσεξουαλικότητα.

Ναι, η στρέιτ κοινωνία βασίζεται στην αναγκαιότητα του διαφορετικού/άλλου σε κάθε επίπεδο. Δεν μπορεί να δουλέψει οικονομικά, συμβολικά, γλωσσολογικά ή πολιτικά χωρίς αυτή την ιδέα. Αυτή η αναγκαιότητα για το διαφορετικό/άλλο είναι οντολογική για το σύνολο των ετερογενών πεδίων και επιστημών που ονομάζω στρέιτ μυαλό. Αλλά τι είναι το διαφορετικό/άλλο αν όχι οι κυριαρχούμενες; Επειδή η ετεροσεξουαλική κοινωνία είναι η κοινωνία που όχι μόνο καταπιέζει λεσβίες και γκέι άντρες, καταπιέζει πολλές διαφορετικές/άλλες και άλλους, καταπιέζει όλες τις γυναίκες και πολλές κατηγορίες αντρών, όλες εκείνες που είναι στη θέση των κυριαρχούμενων. Το να ορίζεις κάτι ως διαφορετικό και να το ελέγχεις είναι μια «πράξη δύναμης, αφού είναι επί της ουσίας μια κανονιστική πράξη. Όλοι προσπαθούν να δείξουν τον άλλο ως διαφορετικό. Αλλά δεν το πετυχαίνουν όλοι. Πρέπει κάποιος να είναι κοινωνικά κυρίαρχος για να το καταφέρει.» (8)

Για παράδειγμα, η ιδέα των διαφορών ανάμεσα στα φύλα οντολογικά ορίζει τις γυναίκες ως άλλες/διαφορετικές. Οι άντρες δεν είναι διαφορετικοί, οι λευκοί δεν είναι διαφορετικοί, ούτε και οι αφέντες. Αλλά οι μαύρες, καθώς και οι σκλάβες, είναι. Αυτό το οντολογικό χαρακτηριστικό της διαφοράς ανάμεσα στα φύλα έχει συνέπειες σε όλες τις έννοιες που ανήκουν στην ίδια σφαίρα. Αλλά για μας δεν υπάρχει το να είσαι γυναίκα ή να είσαι άντρας. «Άντρας» και «γυναίκα» είναι πολιτικές έννοιες αντίθεσης και το συνδυαστικό ρήμα που τις ενώνει στη διαλεκτική είναι, ταυτόχρονα, το ίδιο που τις καταργεί. (9) Είναι η ταξική πάλη μεταξύ γυναικών και αντρών που θα καταργήσει τις γυναίκες και τους άντρες.

(7) Ti-Grace Atkinson, *Amazon Odyssey* (Νέα Υόρκη: Links Books, 1974), σελ. 13-23.

(8) Claude Faugeron & Philippe Robert, *La Justice et son public et les représentations sociales du système pénal* (Παρίσι: Masson, 1978).

(9) Για τον ορισμό του "κοινωνικού φύλου", βλ. Nicole-Claude Mathieu, "Notes pour une définition sociologique de catégories de sexes", στο *Epistémologie Sociologique* 11 (1971). Μεταφράστηκε στα αγγλικά ως *Ignored by Some, Denied by Others: The Social Sex Category in Sociology* (μπροσούρα), *Explorations in Feminism 2* (Λονδίνο: Women's Research and Resources Centre Publications, 1977), σελ. 16-37.

(10) Με τον ίδιο τρόπο που σε κάθε άλλο ταξικό αγώνα οι κατηγορίες που αντιπαράθενται, συμπιλώνονται μέσα από τον αγώνα του οποίου ο σκοπός είναι ακριβώς να τις εξαφανίσει τελείως αυτές τις κατηγορίες.

(10) Η ιδέα της διαφοράς δεν περιέχει τίποτα το οντολογικό. Δεν είναι παρά ο τρόπος των κυρίαρχων να μεταφράζουν μια ιστορική κατάσταση κυριαρχίας. Η λειτουργία της διαφοράς είναι να συγκαλύπτει σε κάθε επίπεδο τις διαμάχες συμφερόντων, συμπεριλαμβανομένων των ιδεολογικών.

Με άλλα λόγια, για μας, αυτό σημαίνει ότι δεν μπορούν πια να υπάρχουν γυναίκες και άντρες και ότι, όπως οι τάξεις και οι κατηγορίες της σκέψης ή της γλώσσας, πρέπει να εξαφανιστούν πολιτικά, οικονομικά, ιδεολογικά. Εάν εμείς, ως λεσβίες και γκέι,

Σ' ΑΥΤΟ

ΤΟ ΕΘΝΟΣ

ΠΟΥ ΟΛΟΙ

ΓΕΝΝΗΘΗΚΑΝ

ΛΕΒΕΝΤΕΣ

ΟΙ ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΙ

ΕΙΝΑΙ

ΟΙ ΔΙΚΕΣ ΜΑΣ

ΠΕΤΡΕΣ

συνεχίσουμε να μιλάμε για τους εαυτούς μας και να αντιλαμβανόμαστε τις εαυτές μας ως γυναίκες και ως άντρες, (θα) παίζουμε αποφασιστικό ρόλο στη διατήρηση της ετεροεξουαλικότητας. Είμαι σίγουρη ότι ένας οικονομικός και πολιτικός μετασχηματισμός δεν θα αποφορτίσει αυτές τις γλωσσικές κατηγορίες. Μπορούμε να απενοχοποιήσουμε τη λέξη *σκλάβος*; Μπορούμε να λυτρώσουμε τις λέξεις *αράνης*, *αραπίνα*; Πώς είναι η λέξη *γυναίκα* διαφορετική; Θα συνεχίσουμε να γράφουμε *λευκός*, *αφέντης*, *άνθρωπος*; Ο μετασχηματισμός των οικονομικών σχέσεων δεν θα αρκεί. Πρέπει να παράγουμε έναν πολιτικό μετασχηματισμό των εννοιών-κλειδιά, δηλαδή των εννοιών που είναι στρατηγικές για εμάς. Επειδή υπάρχει μια άλλη τάξη της υλικότητας, αυτή της γλώσσας και πάνω στη γλώσσα μπορούμε να εργαστούμε μέσα από αυτές τις στρατηγικές έννοιες. Είναι την ίδια στιγμή στενά συνδεδεμένες στο πολιτικό πεδίο, όπου οτιδήποτε αφορά τη γλώσσα, την επιστήμη και τη σκέψη παραπέμπει στο άτομο ως υποκειμενικότητα και στη σχέση της/του με την κοινωνία. Και δεν μπορούμε να το αφήσουμε αυτό μέσα στην εξουσία του στρέιτ μυαλού ή στη σκέψη της κυριαρχίας.

Εάν ανάμεσα σε οτιδήποτε παράγει το στρέιτ μυαλό προκαλώ ειδικά τα μοντέλα του Δομικού Ασυνείδητου, αυτό συμβαίνει επειδή: την ιστορική αυτή στιγμή όπου η κυρίαρχη κοινωνικά ομάδα δεν μπορεί πλέον να εμφανιστεί ως μια λογική αναγκαιότητα στις κυριαρχούμενες, επειδή εξεγείρονται, επειδή αμφισβητούν τις διαφορές, ο Levi-Strauss, ο Lacan και οι επίγονοί τους επικαλούνται αναγκαιότητες που ξεφεύγουν από τον έλεγχο της συνείδησης και άρα της ευθύνης των ατόμων.

Αφίσα που κολλήθηκε τον Ιούνιο του 2014
στην Αθήνα από τη συλλογικότητα
gender asphyxia.

Επικαλούνται ασυνείδητες διαδικασίες, για παράδειγμα, οι οποίες απαιτούν την ανταλλαγή των γυναικών ως μια απαραίτητη συνθήκη για κάθε κοινωνία. Σύμφωνα με αυτούς, αυτό είναι που το ασυνείδητο μάς λέει με το κύρος του, και η συμβολική τάξη – χωρίς την οποία δεν υπάρχει ούτε νόημα, ούτε γλώσσα, ούτε κοινωνία – βασίζεται πάνω σε αυτό. Αλλά τι σημαίνει η ανταλλαγή των γυναικών αν όχι ότι είναι κυριαρχούμενες; Δεν είναι να απορεί κανείς/καμιά, λοιπόν, που υπάρχει μόνο ένα ασυνείδητο, και πως είναι ετεροσεξουαλικό. Είναι ένα ασυνείδητο το οποίο φροντίζει πολύ συνειδητά τα συμφέροντα των αφεντάδων, (11) στους οποίους είναι ριζωμένο, για να μπορέσουν να απαλλαγούν από τις ιδέες τους τόσο εύκολα. Εκτός αυτού, η κυριαρχία δεν γίνεται παραδεκτή σαν έννοια καν· δεν υπάρχει σκλαβιά των γυναικών, υπάρχει απλά διαφορά. Πράγμα στο οποίο θα απαντήσω με αυτή τη δήλωση που έγινε από ένα Ρουμάνο χωρικό σε μια δημόσια συνάντηση το 1848: «Για ποιο λόγο οι ευγενείς λένε ότι δεν ήταν σκλαβιά, αφού το ξέρουμε ότι αυτή η θλίψη που νιώσαμε, ήταν σκλαβιά». Ναι, το ξέρουμε, και αυτή την επιστήμη της καταπίεσης δεν μπορούν να την κλέψουν από εμάς.

Είναι από αυτή την επιστήμη που πρέπει να εντοπίσουμε το ετεροσεξουαλικό “αυτό-που-είναι-αυτονόητο” και (παρὰφράζοντας τον πρώιμο Roland Barthes) δεν πρέπει να υπομείνουμε «να βλέπουμε τη Φύση και την Ιστορία μπερδεμένες σε κάθε στροφή». (12) Πρέπει να κάνουμε βίαια εμφανές ότι η ψυχανάλυση μετά τον Freud και ιδιαίτερα με τον Lacan έχουν αδιάλλακτα μετατρέψει τις ιδέες τους σε μύθους – Διαφορά, Επιθυμία, Όνομα-του-Πατρός κλπ. Ακόμη-ακόμη ότι έχουν “υπερ-μυθοποιήσει” τους μύθους τους, μια λειτουργία που ήταν απαραίτητη για αυτές προκειμένου να καταστήσουν συστηματικά ετεροσεξουαλική εκείνη την προσωπική διάσταση που αναδύθηκε ξαφνικά στο ιστορικό πεδίο από τα κυριαρχούμενα άτομα, ιδιαίτερα από τις γυναίκες, που ξεκίνησαν τον αγώνα τους σχεδόν πριν από δύο αιώνες. Και έχει γίνει συστηματικά, σαν σε ένα κονσέρτο διεπιστημονικότητας, όπου οι μύθοι της ετεροσεξουαλικότητας δεν κυκλοφορούσαν ποτέ τόσο αρμονικά και με τέτοια ευκολία από τη μια θεωρία στην άλλη, σαν τις σίγουρες αξίες που μπορούν να επενδυθούν στην ανθρωπολογία, την ψυχανάλυση και όλες τις κοινωνικές επιστήμες.

Αυτό το σύνολο ετεροσεξουαλικών μύθων είναι ένα σύστημα σημείων που χρησιμοποιεί σχήματα λόγου, και για αυτό μπορεί να μελετηθεί πολιτικά μέσω της επιστήμης της καταπίεσής μας: «το-γεγονός-πως-γνωρίζουμε-ότι-αυτή-ήταν-η-σκλαβιά-μας» είναι η δυναμική που εισάγει τη διαχρονικότητα της ιστορίας στον καθορισμένο λόγο των αιώνιων ουσιών. Αυτή η πολιτική μελέτη της καταπίεσής μας θα έπρεπε με κάποιο τρόπο να είναι μια πολιτική σημειολογία, παρότι «με αυτή τη θλίψη που έχουμε νιώσει» (13) δουλεύουμε επίσης στο επίπεδο της γλώσσας-μανιφέστο, της γλώσσας της δράσης μας, εκείνα τα οποία μετασχηματίζουν, εκείνα τα οποία δημιουργούν ιστορία.

Εν τω μεταξύ, στα θεωρητικά συστήματα που φαίνονταν τόσο αιώνια και παγκόσμια ώστε να μπορούν να εξαχθούν νόμοι από αυτά, νόμοι που να μπορούν να χωρέσουν σε υπολογιστές, και σε κάθε περίπτωση μπορούν προς το παρόν να χωρέσουν στο μηχανισμό του ασυνείδητου, σε αυτά τα συστήματα λαμβάνουν χώρα μετατοπίσεις, χάρη στη δράση μας και τη γλώσσα μας. Ένα τέτοιο μοντέλο, όπως για παράδειγμα η ανταλλαγή των γυναικών,

---

(11) Είναι άραγε συμβολικά τα εκατομμύρια δολάρια που κάθε χρόνο βγάζουν οι ψυχαναλύτες;

(12) Roland Barthes, *Mythologies* (Νέα Υόρκη: Hill and Wang, 1972), σελ. 11.

(13) Σημ. γ. α.: Στο πρωτότυπο η φράση έχει ως εξής: «“with this sorrow that we have sorrowed”». Η Wittig επιδιώκει να τονίσει την πολιτική διάσταση του συναισθήματος, μέσω της επανάληψης του λεκτικού θέματος «sorrow», που στην ίδια πρόταση χρησιμοποιείται τόσο ως ουσιαστικό όσο και ως ρήμα.

εγκολπώνει ξανά την ιστορία με τόσο βίαιο και κτηνώδη τρόπο με συνέπεια ολόκληρη η θεωρία – που θεωρούταν επίσημη – αναποδογυρίζει πάνω σε μια άλλη διάσταση της γνώσης. Αυτή η διάσταση ανήκει σε εμάς, εφόσον κατά κάποιο τρόπο – όπως είπε ο Levi-Strauss – μιλάμε, αφήστε μας τελικά να πούμε ότι σπάμε το ετεροσεξουαλικό συμβόλαιο.

Έτσι λοιπόν, αυτό είναι που λένε οι λεσβίες παντού σε αυτή τη χώρα και σε μερικές άλλες, αν όχι με θεωρίες τουλάχιστον μέσα από την κοινωνική τους πρακτική, της οποίας οι επιπτώσεις πάνω στη στρέιτ κουλτούρα και κοινωνία παραμένουν ακόμη ασύλληπτες. Μια ανθρωπολόγος μπορεί να πει πως πρέπει να περιμένουμε πενήντα χρόνια. Ναι, αν κάποια θέλει να καταστήσει καθολική τη λειτουργικότητα αυτών των κοινωνιών και να μην αλλάξουν ποτέ. Εν τω μεταξύ, οι στρέιτ έννοιες υπονομεύονται. Τι είναι γυναίκα; Πανικός, γενικός συναγερμός για να αμυνθούν ενεργητικά. Ειλικρινά, όλο αυτό δεν είναι πρόβλημα για μια λεσβία επειδή έχει αλλάξει η οπτική τους γωνία και θα ήταν λάθος να πούμε ότι οι λεσβίες κοινωνικοποιούνται, κάνουν έρωτα και ζούνε με γυναίκες, μιας που η “γυναίκα” έχει νόημα μόνο σε ετεροσεξουαλικά συστήματα σκέψης και ετεροσεξουαλικά οικονομικά συστήματα. Οι λεσβίες δεν είναι γυναίκες.

μετάφραση: gender asphyxia

(Η **gender asphyxia** ήταν μια συλλογικότητα που ασχολούταν με τις έμφυλες σχέσεις εξουσίας όπως προκύπτουν από την πατριαρχική και ετεροκανονική συνθήκη. Βασικό της πολιτικό εργαλείο ήταν η ανάλυση των σημείων-κόμβων που οι εξουσίες διαπλέκονται με βάση το φύλο, το έθνος και τη σεξουαλικότητα, ενάντια στα προνόμια και τους αποκλεισμούς που αυτές δημιουργούν και συντηρούν. Περισσότερα για τη δράση της ομάδας μπορούν να βρεθούν στο σύνδεσμο:

<https://genderasphyxia.espivotblogs.net>, ο οποίος λειτουργεί για αρχειακούς λόγους.)